

محتوای نوشتاری (درسنامه) کتاب
دینی دهم انسانی
سال تحصیلی: 1399-1400

«به نام خدا»

معاونت آموزش متوسطه نظری
دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی
تولید شده در استان خراسان جنوبی

بخش: دوم

درس: سیزدهم
طراح: زهره غلامی، سرگروه دین و
زندگی شهرستان خوسف،
استان خراسان جنوبی

عنوان: فضیلت آراستگی

«اهداف یادگیری»

هدف کلی: آشنایی دانش آموز با مفهوم آراستگی، مقبولیت و عفاف و درک رابطه بین عفاف با آراستگی و مقبولیت

اهداف رفتاری:

از دانش آموز انتظار می رود پس از پایان درس بتواند:

- 1) مفهوم آراستگی را بیان کند.
- 2) آراستگی در سیره پیشوایان را توضیح دهد.
- 3) انواع آراستگی را بیان کند.
- 4) نتیجه آراستگی پیشوایان در جامعه اسلامی را توضیح دهد.
- 5) مفهوم مقبولیت را توضیح دهد.
- 6) پاسخ های افراد رابه نیاز به مقبولیت بیان کند.
- 7) مفهوم عفاف را توضیح دهد.
- 8) رابطه عفاف با آراستگی و مقبولیت را توضیح دهد.
- 9) تبرج را بیان کند.
- 10) ویژگی های انسان عفیف را بیان کند.
- 11) علت اهمیت بیشتر عفاف برای زنان را توضیح دهد.
- 12) رابطه بین اعطای نعمت و ابلاغ مسئولیت را توضیح دهد.

«نکات مهم درس»

- 1) آراستگی همان بهتر کردن وضع ظاهری و باطنی و زیبا نمودن این دو است.
- 2) آراستگی ظاهری همان مرتب کردن وضع ظاهری و توجه به نظافت و زیبایی است.
- 3) آراستگی باطنی همان برخورداری روح انسان از صفات زیبایی مثل: ادب، حسن خلق و سخاوت است.
- 4) پیشوایان ما، آراستگی برایشان بسیار اهمیت داشت، هم آراستگی ظاهری هم آراستگی باطنی.
- 5) توصیه های مینی بر رعایت آراستگی از سوی پیشوایان دین هم برای مردان و هم برای زنان است، مانند: توصیه پیامبر (ص) به مردان مبنی بر کوتاه کردن ناخن، سبیل و موهای بینی می باشد و به زنان که همان: کمی ناخن های خود را بلند بگذارند چون برایشان زیباتر است.
- 6) تاثیر شگرف رعایت آراستگی توسط پیشوایان در اینکه جامعه اسلامی الگویی برای دیگر ملت ها شود.
- 7) مقبولیت یکی از نیازهای انسان است که همان نیاز فرد به دیده شدن، تحسین شدن، مفید بودن و... است. هرچند عده ای این مسیر را به اشتباه می روند.
- 8) عفاف همان اعتدال است یعنی انسان خودش را در برابر تندروی ها و کندروی ها کنترل کند.
- 9) تبرج همان حالت تندروی و زیاده روی در آراستگی ظاهری و مقبولیت است که بسیار نهی شده است زیرا ما را از هدف اصلی زندگی غافل می سازد و از خدا دور می سازد.
- 10) ویژگی های انسان عقیف: خود را کنترل می کند، اعتدال در آراستگی دارد، عدم تبرج، عدم جلب توجه دیگران به وسیله زیبایی های ظاهری، حیا دارد و به ارزشهای واقعی توجه دارد.
- 11) رابطه مستقیمی بین عفاف و آراستگی وجود دارد هرچه رشته های عفاف در انسان مستحکم تر باشد نوع آراستگی باوقارتر است و بالعکس هرچه رشته های عفاف در انسان سست تر باشد آراستگی و پوشش جنبه خودنمایی می گیرد.
- 12) نعمت زیبایی در زنان بیشتر نمود دارد به دلیل اینکه زن مظهر جمال و زیبایی است و دارای روحیه و احساسات لطیفی است.
- 13) اعطای هر نعمت با ابلاغ مسئولیتی همراه است که انسان باید در مسیر درستی از نعمت های داده شده استفاده کند. مثل نعمت زیبایی، قدرت و علم.

«آیات و روایات»

«یا بنی آدم قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سِوَاتِكُمْ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَلِكَ خَيْرٌ» (اعراف 26)

ترجمه: ای فرزندان آدم در حقیقت ما برای شما لباسی فرستادیم که شرمگاه های شما را می پوشاند و مایه زینت است ولی لباس پرهیزکاری بهتر است .

پیام: خطاب آیه: فرزندان حضرت آدم (ع) - بیان اهمیت پوشش که از سوی خدا نازل شده است. اما از پوشش ظاهری مهم تر همان تقوا است که نتیجه آن رعایت پوشش ظاهری است. یعنی اشاره به پوشش و آراستگی ظاهری که همان لباس است و باطنی که همان تقواست.

پیامبر (ص) می فرمایند: خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به سوی دوستان خود می رود آماده و آراسته باشد.

امام صادق (ع) در پاسخ به فردی که ادعای زهد و ترک دنیا داشت و به حضرت وقتی که لباس زیبایی داشتند گفت: جد شما اینگونه لباس نمی پوشیدند فرمودند: در آن زمان مردم درسختی بودند اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم و عموم مردم توانایی پوشیدن چنین لباسی را دارند.

امام صادق (ع) فرمودند: خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد واز نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن بدش می آید.

امام صادق (ع) فرمودند: دو رکعت نماز با بوی خوش بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.

پیامبر (ص) به مردان توصیه می کردند که سبیل و موهای بینی خود را کوتاه کنید و به خود برسید زیرا اینکار بر زیبایی شما می افزاید.

پیامبر (ص) به زنان توصیه می کردند که ناخن های خود را کمی بلند نگه دارند چون برای آنان زیباتر است.

پیام: این روایات همگی بیانگر اهمیت آراستگی در نزد پیشوایان ما است که تا چه اندازه برای آن اهمیت قائل می شدند و دیگران را نیز به آن سفارش کرده اند.

امام علی (ع) فرمودند: مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که در این صورت با انجام گناه به جنگ خدا می روی .

امام صادق (ع) فرمودند: لباس نازک و بدن نما نپوشید زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دینداری فرد است.

پیام: این روایات بیانگر این است که هرچه قدر رشته های عفاف در انسان مستحکم تر باشد به همان میزان پوشش انسان جلوه ای می گیرد که پیشوایان مدنظر داشته اند.

«اندیشه و تحقیق»

1) چه تفاوتی میان آراستگی و خودنمایی ظاهری است؟

پاسخ: آراستگی هم ظاهری است و هم باطنی. که با عفاف رابطه مستقیمی دارد و هر چقدر عفاف در فرد قوی باشد آراستگی ظاهری و باطنی هم در همان راستا بهتر خواهد بود. اما خودنمایی ظاهری ناشی از افراط در آراستگی ظاهری است که می شود همان تبرج و نتیجه آن هم خودنمایی برای جلب توجه دیگران است.

2) چرا خصلت ارزشمند عفاف در وجود زنان اهمیت بیشتری دارد؟

پاسخ: زیرا زن مظهر جمال و زیبایی است و از احساسات لطیفی برخوردار است.

«بررسی صفحه 147»

با توجه به شکل پوشش های موجود در جامعه برای دختران و پسران بگویید کدام یک از آنها عفت افراد را بیشتر تضمین می کند؟

پاسخ: پوششی که در آن تمام بدن به جز گردی صورت و دست ها تا مچ پوشانده شده باشند و از پوشش های تنگ و چسبان و تحریک کننده هم استفاده نکنند.

«معانی مفاهیم و اصطلاحات»

حسن خلق: خوش اخلاقی

سخاوت: بخشندگی

زهد: پارسایی

تبرج: از ماده «برج» برج به معنای بنای بلندی است که به آسانی قابل دیدن است. افراط در آراستگی که برای جلب توجه دیگران خودرابه شکلی درآورد که توسط دیگران دیده شود.

افراط: زیاده روی، تندروی

تفریط: کوتاهی، کند روی

جمال: زیبایی

«سوالات امتحانی پرتکرار»

باتوجه به آیات و روایات به سوالات پاسخ دهید.

1) با توجه به آیه 26 سوره اعراف «قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سِوَاتِكُمْ وَرِيشًا» چه نوع آراستگی مدنظر است. توضیح دهید؟

2) با توجه به روایت پیامبر(ص) که می فرمایند: «خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به وی دوستان خود می رود آماده و آراسته باشد» درباره سیره ایشان در رعایت آراستگی توضیح دهید.

3) روایت امام علی(ع) «مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که با اینکار به جنگ خدا می روی» را درباره رابطه عفاف و پوشش توضیح دهید.

درستی و نادرستی عبارات زیر را با(ص/غ) نشان دهید.

1) آراستگی به معنای بهتر کردن و زیباتر کردن وضع ظاهری است.

2) مقبولیت در دوره نوجوانی و جوانی نمود بیشتری دارد.

3) پیشوایان ما به آراستگی اخلاقی توصیه می کردند.

4) الگو قرار گرفتن مسلمانان به دلیل انجام اعمال عبادی مثل نماز و روزه و... بود.

5) تبرج به معنای تفریط در رعایت آراستگی ظاهری است.

جاهای خالی را با عبارات مناسب کامل کنید.

- 1) آراستگی اختصاص به زمان حضور در..... ندارد بلکه شامل حضور در..... واز همه مهم تر زمان است.
- 2) یکی از نیازهای انسان، نیاز به در جمع خانواده و همسالان است.
- 3) انسان عقیف سعی می کند آراستگی خود را در حد..... نگه دارد.
- 4) دریافت هر نعمتی از جانب خدا رانیز به همراه دارد.
- 5) عفاف یعنی کنترل خود در برابر.....

سوالات چهارگزینه ای

- 1) پیشوایان دین رعایت آراستگی ظاهری و باطنی را از..... می دانستند.
الف) واجبات دین ب) مستحبات دین ج) اخلاق مومنان د) امورات روزمره
- 2) کدام یک از عبادات باعث حفظ آراستگی در طول شبانه روز می شود؟
الف) روزه ب) نماز ج) قرآن خواندن د) همه عبادات
- 3) علت توجه بیشتر نوجوان و جوان به نیاز مقبولیت چیست؟
الف) سن کم آنها ب) احساس استقلال در آنها ج) کشف و شکوفایی استعداد هایشان د) رشد تفکر انتزاعی در آنها
- 4) علت بر حذر داشتن پیشوایان از افراط و تفریط در آراستگی چیست؟
الف) به دلیل دچار شدن به تبرج ب) به دلیل غفلت از هدف های اصلی و دور شدن از خدا
ج) به دلیل خارج شدن از مسیر اعتدال د) به دلیل گرفتار شدن به امورات بی اهمیت
- 5) رابطه بی حفظ عفاف با آراستگی چیست؟
الف) ارتباطی معکوس بینشان وجود دارد.
ب) ارتباطی مستقیم به نحوی که رشد عفاف در پوشش و آراستگی انسان تاثیر دارد.
ج) باعث دچار نشدن به تبرج می شود.
د) رعایت اعتدال
- 6) امام صادق (ع) چه چیزی را نشانه سستی و ضعف دین می داند؟
الف) نداشتن عفاف ب) نداشتن توانایی مقبولیت ج) پوشش نازک و بدن نما د) انجام ندادن به موقع عبادات

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- 1) دو معنای آراستگی را بیان کنید.
- 2) مورد از اعمال مورد نظر پیشوایان که هنگام عبادات رعایت می کردند را بیان کنید.
- 3) تلاش نوجوان و جوان برای مقبولیت در چه راستایی است؟
- 4) تبرج به چه معناست؟
- 5) امام علی (ع) عاقبت خودنمایی برای دیگران را چه می دانند؟
- 6) دو نوع زیبایی موجود در وجود زنان را بیان کنید؟

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- 1) سفارشات پیامبر (ص) به هریک از زنان و مردان در باب رعایت آراستگی را بیان کنید.

- 2) مسیر درست و نادرستی که افراد درباره نیاز به مقبولیت در پیش می گیرند، را توضیح دهید.
- 3) انسان عقیف در رابطه با عفاف، آراستگی و مقبولیت چه مسیری را در پیش می گیرد؟
- 4) نتیجه سستی ریشه های عفاف در وجود برخی افراد چیست؟
- 5) مسئولیت زن در باب نعمتی که به او داده شده است به چه گونه است؟
- 6) علت اهمیت نعمت عفاف و آراستگی در وجود زنان چیست؟

«ارجاعات»

- 1) قرآن کریم
- 2) دهقانی، محسن: در سنامه حجاب «چیستی، مبانی، هستی شناسی و ارکان حجاب»، صبح صادق، دوم، تابستان 89، ص 22-48
- 3) کتاب دین و زندگی دهم انسانی، پنجم، 1399